

آیا تغییر ساختار اولویت صنعت برق است؟

واگذاری‌ها چگونه بوده و با مالکان جدید غیر دولتی هستند یا شبه دولتی موضوع بحث ما نیست. همچنین طی این سال‌ها تعدادی از شرکت‌های توزیع نیز بابت رد دیون دولت به بعضی از موسسات واگذار شدند. موسساتی که غالباً فعالیت آنها ارتباطی با مقوله صنعت برق ندارد و ظاهراً دولت وقت در آن مقطع برای حل مشکل بدهی‌های خود این سیاست را اجرا کرده است. آنچه که مسلم است به دنبال این واگذاری‌های شتاب زده، نه تنها مشکلی از صنعت برق حل نشد بلکه به مرور این صنعت را با چالش‌های جدیدی مواجه کرد، از جمله کم‌رنگ شدن انسجام مدیریتی در بخش‌های واگذار شده، بحث قیمت‌گذاری انرژی تولیدی و فروش آن و ناتوانی بخش دولتی در پرداخت مطالبات بخش غیر دولتی تولید کننده برق، همچنین عدم تعیین تکلیف مرجع تامین مابه‌التفاوت قیمت تمام شده انرژی برق طی چند سال اخیر شده، ابهام در موضوع سهامداری شرکت‌های توزیع و شفاف نبودن برنامه‌های خصوصی سازی در این شرکت‌ها. این مسائل و مشکلات ناشی از آن، در حال حاضر چالش‌های جدی صنعت برق است که مدیران فعلی صنعت برق وارث آن هستند. در چنین شرایطی می‌تواند تا سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان تمام تلاش و توان خود را معطوف حل این مشکلات کنند. همچنان که طی ماه‌های اخیر حرکت‌های بسیار خوب و سازنده‌ای در جهت حل آنها شده است. از جمله می‌توان به تعامل بین دو قوه اجرایی و قانون گذاری برای حل مشکلات مالی صنعت در مرحله دوم اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها از طریق اختصاص درآمد ناشی از افزایش قیمت فروش انرژی در قانون بودجه سال ۹۳ به صنعت برق و یا طرح حمایت از صنعت برق که در دستور کار مجلس قرار دارد اشاره کرد. با این وجود در چنین شرایطی که صنعت برق با چالش‌های اساسی درگیر است، به نظر می‌رسد پرداختن به مسئله تغییر ساختار این صنعت در اولویت نیست. هر چند که به گفته مسئولان بلند پایه صنعت برق این سیاست با هدف روان سازی فعالیت‌ها و ایجاد بستر مساعد برای حل مسایل موجود صنعت برق طراحی شده است. با این وجود و با تکیه به مشکلاتی که به بخشی از آنها اشاره شد، مناسب است ابتدا حل مسایل و چالش‌های موجود صنعت برق در اولویت قرار گیرد که این در صورت زمینه‌های لازم برای تغییر ساختار در فضایی شفاف و روشن فراهم خواهد شد.

اینکه چه ساختاری متناسب با ماموریت‌ها و وظایف صنعت برق است، موضوعی است که در جای دیگری از نشریه به آن خواهیم پرداخت.

موضوع تغییر ساختار صنعت برق و تشکیل سه شرکت هولدینگ برای اداره بخش‌های تولید، انتقال و توزیع برق که طی ماه‌های اخیر از سوی مسئولان ارشد صنعت برق مطرح شده، فضای کاری این صنعت را تحت الشعاع خود قرار داده است.

تردید نیست که اندیشه تغییر در ساختار صنعت برق کشور با نیت بهبود شرایط این صنعت و با هدف تسهیل و تسریع در اجرای فرآیندها، افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها و در یک کلام روان سازی فعالیت‌های شکل گرفته است.

با این وجود ضرورت دارد باتوجه به جایگاه مهم و حساس انرژی برق در فعالیت‌های روزمره مردم و نقش آن به عنوان یکی از مولفه‌های اصلی پیشرفت و توسعه کشور، هر تغییر سیاست و یاریکردی در این صنعت با دقت نظر و بررسی‌های جامع و کامل و در زمان مطلوب انجام شود.

مرور بر روند تغییرات در ساختار و یا سیاست‌های کلی اداره صنعت برق در دهه‌های گذشته و مطالعه نتایج آن می‌تواند تابلو راهنمای مناسبی برای مسیر حرکتی این صنعت در آینده باشد. از زمان فعال شدن موسسه‌های برق عمومی در ایران قریب به یکصد و ده سال می‌گذرد، طی این دوران نحوه اداره و ساختار مراکز ارایه خدمات برق، به تبع پررنگ شدن جایگاه انرژی برق در فعالیت‌های بخش‌های مختلف کشور اعم از اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی دستخوش تغییرات عمده‌ای بوده است، به طوری که این موسسه‌ها در ابتدای فعالیت خود که تنها وظیفه تامین روشنایی رابه صورت محدود بر عهده داشتند، کاملاً خصوصی بودند و سپس به دلیل گسترش فعالیت‌های آنها و اهمیتی که انرژی برق در زندگی مردم پیدا کرده بود، در برهه‌ای از زمان توسط شهرداری‌ها اداره می‌شد، تا اینکه این انرژی به عنوان یکی از عناصر اصلی توسعه کشور در بخش‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، نقش راهبردی پیدا کرد، از این رو و به دلیل اهمیت و حساسیت خدماتی که صنعت برق ارایه می‌داد و نیاز روزافزون کشور به این انرژی برای ایجاد زیرساخت‌های لازم، فعالیت‌های آن اعم از تولید، انتقال و توزیع تحت مدیریت دولت قرار گرفت و این سیاست تا دو دهه قبل ادامه داشت. از اوایل دهه هفتاد موضوع خصوصی کردن برخی فعالیت‌های صنعت برق بویژه در بخش‌های تولید و توزیع در دستور کار قرار گرفت و مطالعات آن آغاز و مقدمات اجرای آن فراهم شد.

به دنبال اجرای این سیاست در سال‌های اخیر تعدادی از شرکت‌های مدیریت تولید برق از بدنه وزارت نیرو جدا شدند و اینک در قالب شرکت‌های غیر دولتی فعالیت می‌کنند. اینکه شرایط